

שמחת תורה

"ותנו כבוד לתורה"

מבוא – חשיבות הוראת החג הזה ומתי ללמד עליו

כידוע, חודש תשרי הוא חודש עמוס בבתי הספר, שנת הלימודים רק החלה, החגים חלים בזה אחר זה וימי החופשה רבים. משום כך קשה להספיק וללמד גם על שמחת תורה לפני חופשת סוכות. עם זאת, שמחת תורה הוא חג ככל החגים בלוח השנה שלנו, חג שיש לו מסרים וערכים וכדאי שהתלמידים יכירו אותו.

בשיעורי תורה אנו דנים בתכנים שבתורה, לעומת זאת, לימוד החג הוא הזדמנות לדון בתורה עצמה. לספר התורה מקום של כבוד בתרבות שלנו: קוראים בו כל שבוע, שמחים כאשר מסיימים לקרוא אותו, ושמחים להתחיל את הקריאה בו מחדש. שני חגים בלוח השנה מוקדשים לתורה: חג מתן תורה (שבועות) ושמחת תורה.

משום כך אנו מציעים שלא לוותר על לימוד היחידה על שמחת תורה. ואם אינכם מספיקים ללמד עליו לפני חופשת סוכות, אנו מציעים לעסוק בחג לאחר החזרה מהחופשה. אפשר לצאת מתוך חוויותיהם של התלמידים בחג ולקשור בין החג לעיסוק בפרשת השבוע ולקריאה בתורה.

מטרות היחידה

- התלמידים יכירו אפיונים חשובים של שמחת תורה.
- התלמידים יכירו כיצד ביטויי השמחה בשמחת תורה מבטאים את מרכזיותה של התורה במסורת היהודית.
- התלמידים יכירו את הפיוט "מפי אל".

חלקי היחידה

- פתיחה: משחק חג
- חלק א': שיחת הרחבה
- חלק ב': הפיוט "מפי אל"
- סיום: משימת כיתתית לחג

פתיחה – משחק חג

מהפתקים שבעמ' 26 בספר ידלו התלמידים מידע בסיסי על החג.
הסבר והוראות להכנת המשחק אפשר לקרוא בקובץ " על משחק רביעיות" שבאתר תל"י
(לקישור הקליקו כאן).
דוגמאות לקלפים:

<p>שמחת תורה החג הפי</p> <p>אני אוהב ללכת לבית הכנסת החג הנה כי הכול רוקדים ערים והשמחה רבה.</p>	<p>שמחת תורה סיפור החג</p> <p>ביום הזה שמחים משום שמסיימים לקרוא את התורה, ומשום שמיידי מתחילים לקרוא אותה שוב.</p>	<p>שמחת תורה מצוות החג ומנהגיו קוראים את סוף התורה ואת התחלתה</p> <p>הקפות- רוקדים צט ספר התורה</p> <p>ערים שירים המשמחים את התורה</p> <p>ילדים מנוספים בדגלי תורה</p>	<p>שמחת תורה תאריך החג ועמותו</p> <p>כ"ב בתשרי</p> <p>שמחת תורה</p>
--	---	--	--

חלק א': שיחת הרחבה

תחילה נתמקד בסיבה הראשונה לשמחה, שהיא מקור החג, ונשאל: על מה שמחים בשמחת תורה? (על שקראנו את כל התורה כולה ועתה נתחיל לקרוא אותה שוב)
מכאן נגיע לשאלה המתבקשת: מדוע אירוע זה הוא אירוע משמח?
תשובה מסורתית אחת היא שאנו שמחים משום שסיימנו לקיים מצווה אחת (המצווה לקרוא בתורה לאורך השנה) ומשום שאנו עומדים בפני קיום מצווה נוספת (המצווה להתחיל בקריאת התורה בשנה החדשה).

בכיתה חשוב להדגיש שאנו שמחים גם משום שיש לנו ספר שאפשר לקרוא בו "בלי סוף" ותמיד למצוא בו רעיונות חדשים, לקחים שלא חשבנו עליהם בשנה שעברה, סיפורים מרתקים, ערכים והנחיות כיצד לממש את הערכים האלה; ספר המאחד סביבו את כל עם ישראל (גם היהודים שיושבים בארץ וגם היהודים היושבים בחו"ל).
מכאן אפשר לספר שלאורך השנה קוראים בתורה בכל רחבי העולם: בכל שבוע קוראים חלק ממנה הנקרא "פרשת השבוע", את אותה הפרשה בכל קהילות היהודיות בעולם (בשבת קוראים את הפרשה כולה, ובימי שני וחמישי רק את ההתחלה שלה).

<p>השמחה מתבטאת בשירת שירים המשבחים את התורה ובריקודים מסביבה.</p> <p>אפשר לשאול את התלמידים אילו סיפורים בתורה הם אוהבים ומדוע.</p>	<p>התורה "שייכת" לכל עם ישראל. רעיון זה בא לידי ביטוי בשמחת תורה גם במנהג שבשמחת תורה הכול עולים לתורה – גם ילדים שטרם הגיעו לגיל המצוות (עלייה זו מכונה "עליית כל הנערים"). כל הילדים מצטופפים מתחת לטלית גדולה ואומרים יחד את הברכות. נ"ב כפי שמצוין בפתקים בעמ' 26, בבתי הכנסת הליברלים, גם נשים עולות לתורה.</p>
--	--

חלק ב': הפיוט "מפי אל"

שירת הפיוט: חשוב להתחיל בשירת הפיוט, הן כדי לחשוף את התלמידים לאחד מלחניו, הן כדי לחבבו על התלמידים. אפשר לשמוע כמה לחנים של הפיוט בכמה אתרים במרשתת (לשמיעת לחן נפוץ לפיוט, הקליקו כאן).

- בחרנו להביא את הפיוט הזה משום ש –
- "מפי אל" הוא אחד הפיוטים המוכרים ביותר ששרים בעת ההקפות.
- הפיוט "מפי אל" מבטא את אהבת התורה שהיא תשתית החג.
- "מפי אל" הוא פיוט קצבי ושמח.

עיון בפיוט:

1. נשאל את התלמידים מה מיוחד בצורת הכתיבה של הפיוט? אפשר להוסיף רמז: שימו לב לאותיות המודגשות. הפיוט נכתב בעזרת **אקרוסטיכון**. אקרוסטיכון הוא אמצעי ספרותי שבו האותיות הראשונות (במקרה שלנו של כל שורה) יוצרות צירוף בעל משמעות, במקרה זה – בסדר האל"ף-בי"ת. שיר שנכתב באקרוסטיכון קל יותר לזכירה ולשינון בעל פה. אפשר לשאול את התלמידים אם נתקלו כבר בשיר הכתוב בצורה כזאת (בכיתה ב' הכירו התלמידים את הפיוט "אדון הסליחות" שגם בו יש אקרוסטיכון; ילדים הנוהגים להתפלל יכירו אולי את תפילת "אשרי יושב ביתך").

2. נדגיש גם שיש בפיוט מילים החוזרות על עצמן בכל הבתים, ונשאל את התלמידים מהן (בכל בית חוזרות המילים: ה', בן עמרם (משה), תורה, ישראל). אפשר לבקש מהתלמידים לשער מדוע בחר המחבר לחזור על המילים האלה דווקא. כל השערה מקובלת, כל עוד היא מבוססת על נימוק הגיוני. אחת ההשערות האפשריות היא שמילים אלו מזכירות את כל "הגורמים" השותפים בתורה: אלוהים – שלפי המסורת העניק את התורה לעם, משה – שלפי המסורת מסר אותה לעם, התורה עצמה ועם ישראל – מי שלומדים את התורה. מובן גם שהחזרה הזאת מעניקה לשיר קצב ייחודי.

סיום: משימה כיתתית לחג

תלמידים רבים אינם חוגגים את שמחת תורה. לחג הזה אין ביטוי מיוחד בבית ובמשפחה (מלבד ארוחה משפחתית חגיגית), ומי שאינו נוהג ללכת לבית הכנסת אינו חווה את "שמחת התורה". גם משום כך מצאנו לנכון שכדאי לתת לחג הזה ביטוי חוויתי בכיתה.

